

T.C.
BAŞBAKANLIK
Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü

Sayı: B.02.1.SÇE.0.09.01. 00/
Konu: Sığınmacı / mültecilere ait işlemler

GENELGE
2010/ 03

İlgi: İçişleri Bakanlığının 22.06.2006 tarih ve B.05.1.EGM.0.13.03.02/16147 sayılı Uygulama Talimatı
Bilindiği üzere, Türkiye'nin İltica ve Göç Alanındaki Ulusal Eylem Planı, İçişleri Bakanlığının koordinesinde hazırlanmış ve 25.03.2005 tarihli Başbakanlık Makam Oluru ile yürürlüğe girmiştir. İçişleri Bakanlığı tarafından (İlgi) yazı ile 81 İl Valiliği ile birlikte çeşitli Bakanlıklara gönderilen 57 No'lu Genelge (Uygulama Talimatı) bu kapsamda yapılacak uygulamalara açıklık getirmektedir.
Ülkemizde bulunan sığınmacı/mültecilere çeşitli kamu kurum-kuruluşları ve sivil toplum örgütleri tarafından hizmet verilmektedir. Kurumumuz ise, 2828 Sayılı SHÇEK Kanunu, 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu, Çocuk Hakları Sözleşmesi ve (ilgi)'de kayıtlı Uygulama Talimatı çerçevesinde iltica sığınma başvuru sahiplerine hizmet vermektedir.
Genel Müdürlüğümüzce sığınmacı/mültecilere verilen hizmetlerde, kuruluşlarımıza kabulleri sırasında ve sonrasında yapılacak işlemlerde uygulama birlikteliğini sağlamak ve başta Emniyet Genel Müdürlüğü olmak üzere diğer ilgili kurum ve kuruluşlarla eşgüdümü sağlamak amacıyla, aşağıda belirtilen hususlar dikkate alınacaktır.

A-GENEL KONULAR

Yetkili emniyet makamlarına iltica /sığınma talebinde bulunan ve/veya mülteci ve sığınmacı olup Kurumumuz hizmetlerinden yararlanacak kişilerle ilgili yürütülecek işlemlerde dikkat edilmesi gereken genel konular:
1-Bu kişilerin, Kuruluşlara yerleştirilme taleplerinin Emniyet Genel Müdürlüğünün bilgisi dahilinde İl Emniyet Müdürlüklerinin ilgili birimleri tarafından İl Sosyal Hizmetler Müdürlüklerine resmi yazı ile yapılması,
2 -Bu kişilerin, Kuruluşlarda kütük defterine kayıtlarının yapılması, YBS istatistik modülüne bilgilerinin girilmesi,
3-Bu kişilerin, Kuruluşlarda kalan diğer kişilerin yararlandığı hizmetlerden (giyim, v.b.) yararlanmalarının sağlanması,
4-Bu kişilere ilişkin bilgi ve beyanlarda herhangi bir değişiklik tespit edilmesi halinde, İl Müdürlüklerimiz ile İl Emniyet Müdürlükleri arasında bilgi paylaşımında bulunulması,
5-Kuruluşlarımızda kalan bu kişilerin işlemleri ilgili birimler tarafından gizlilik ilkesi kapsamında yürütüldüğünden, hiçbir veri üçüncü taraflarla paylaşılmamaktadır. Bu kapsamda, bu kişilerin can güvenlikleri, "yerinde mülteci" ve olabilecek diğer benzeri sebeplerden dolayı yazılı ve görsel basında yer almamalarının sağlanmasına özen gösterilmesi,

6-1 Ekim 2008 tarihinde yürürlüğe giren 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda sığınmacılara yönelik düzenlemeler getirilerek genel sağlık sigortalısı kapsamına alınmışlardır. Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından sığınmacı/mülteci statüsü verilmiş yabancılar “yabancı kimlik numarası” alabilmekte ve genel sağlık sigortalısı olarak sağlığa yönelik iş ve işlemlerini yürütebilmektedirler. Kuruluşlarımızda kalan henüz statü almamış iltica/sığınma talebinde bulunan ve yabancı kimlik numarası bulunmayan kişilere yönelik sağlık giderlerinin karşılanması amacıyla, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğünün 20.05.2009 tarih ve 8237 sayılı yazısı gereği İl Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına başvurulması, yabancı kimlik numarası bulunanların ise, söz konusu Kanun gereği genel sağlık sigortalısı olarak kayıtlarının yapılması,

7-Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin bu kişilerle görüşme taleplerini İl Emniyet Müdürlüklerine yapması, bu görüşmenin ilgili İl Emniyet Müdürlüğünden gelecek yazılı bilgi doğrultusunda yapılması, görüşmenin kuruluş veya il dışında yapılacak olması halinde ise, çocukların Emniyet Müdürlüğü görevlilerine tutanakla teslim edilmeleri,

8-Tercümana ihtiyaç duyulması halinde, İl Emniyet Müdürlüklerinin koordinesinde Valiliklerden, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) bürolarının bulunduğu illerde BMMYK bürolarından veya ilgili sivil toplum kuruluşlarından temin edilmesi gerekmektedir.

B-İLTİCA/SIĞINMA TALEBİNDE BULUNAN VE/VEYA MÜLTECİ VE SIĞINMACI OLAN REFAKATSİZ ÇOCUKLARIN KURULUŞA KABULLERİNDE;

Uygulama Talimatında **Refakatsiz Çocuk:** "Türkiye topraklarına hukuken ya da teamülen kendisinden sorumlu bir yetişkinin refakati bulunmaksızın gelen ve bu tür bir kişinin bakımına etkin olarak alınmadığı sürece refakatsiz küçük olarak adlandırılan onsekiz yaşın altındaki iltica/sığınma başvurusunda bulunan yabancı uyruklu bir kişi ya da belli bir uyruğu olmayan vatansız bir kişi" olarak tanımlanmıştır. "Türkiye topraklarına giriş yaptıktan sonra refakatsiz kalan iltica/sığınma başvuru sahipleri de bu kapsama girer" şeklinde ifade edilmektedir.

Kuruluşlarımıza yukarıda tanımlı yapılan çocuklarla birlikte bu kapsam dışında kalan ancak, ihmal ve istismara uğradığı tespit edilen iltica sığınma talebinde bulunan ve/veya mülteci/sığınmacı statüsünde bulunan küçüklerin kabullerinin yapılması esastır. Buna göre;

- 1-Refakatsiz çocukların kuruluşta yerleştirilmesine ilişkin İl Emniyet Müdürlüklerinin taleplerinin İl Sosyal Hizmetler Müdürlüklerince değerlendirilerek çocukların yaş ve cinsiyetlerine uygun kuruluşlara yerleştirilmesi,
- 2-Yerleştirme müracaatının yapıldığı ilde uygun kuruluş bulunamaması halinde Genel Müdürlüğümüze bilgi verilerek yerleştirme işleminin Genel Müdürlük tarafından yapılması,
- 3-Yaşını ispatlayacak herhangi bir kimlik belgesi bulunmayan, fiziki gelişimi ile takvim yaşı uyumlu görülmeyen kişilerin İl Emniyet Müdürlükleri tarafından yaş tespit raporu alındıktan sonra kuruluşlarımıza kabul edilmesi,
- 4-Çocuk Koruma Kanununa göre verilen koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının uygulanması hakkında yönetmeliğin 14. maddesi 4. bendine göre bakım tedbiri kararı verilen çocukların kolluk kuvvetlerince Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna teslim edilmeden önce çocuğun bulaşıcı hastalığı, süregelen

hastalığı ve madde bağımlılığı yönünden gerekli tetkiklerin yapılarak sağlık kontrolünden geçirilmesi, sağlık sorunu olması halinde gerekli tedavisinin yaptırıldıktan sonra Kurumumuza teslimi ve kabulünün sağlanması,
5-İltica/sığınma talebinde bulunan ve/veya mülteci ve sığınmacı olan ebeveyni veya yakınları yanında olan çocuklardan kuruluş bakımına alınması istenilenlerin durumlarının değerlendirilmesi, yapılan değerlendirme sonucunda korunma ihtiyacı içinde bulunan veya suça sürüklendiği tespit edilen çocukların kuruluşa kabullerinin sağlanması, çocuk için yasal işlemlerde bulunulması amacıyla, İl Muhakemat Müdürlüklerine ve Hukuk Müşavirliğine bilgi verilmesi,
6-İltica sığınma talebinde bulunan ve/veya mülteci/sığınmacı statüsünde bulunan refakatsiz çocukların acil korunma kararı ile kuruluşlara kabullerinin yapılması, daha sonra kuruluştan ayrılıncaya kadar tedbirin kaldırılmasını gerektirmeyecek şekilde hakkında bakım tedbiri kararı alınması (üçüncü ülke, ülkesine döndürülme, reşit olma) gerekmektedir.

C- İLTİCA/SIĞINMA TALEBİNDE BULUNAN VE/VEYA MÜLTECİ VE SİĞINMACI OLAN REFAKATSİZ ÇOCUKLARIN KURULUŞA KABULÜNDEN SONRA YAPILACAKLAR;

- 1-Milli Eğitim Bakanlığının 222 Sayılı Öğretim ve Eğitim Kanununun 2.maddesine göre ülkemizde mecburi ilköğretim 06-14 yaş grubundaki çocukları kapsamaktadır. Bu nedenle, statüsüne bakılmaksızın 06-14 yaş aralığındaki çocukların eğitim ve öğretime tabi tutulmaları mecburi olduğundan refakatsiz çocukların okullara devamlarının sağlanması, diğer yaş gruplarındaki çocukların da imkânlar ölçüsünde Milli Eğitim Bakanlığı ile koordine sağlanarak eğitim olanaklarından yararlandırılması,
- 2-Çocukların ücretsiz Türkçe dil kurslarına gönderilmesi (Milli Eğitim Bakanlığının koordinesinde ve Emniyet Müdürlükleriyle işbirliği yapan STK'ların düzenlediği ve diğer dil eğitimi kursları),
- 3-Çocukların iltica/sığınma taleplerinin süreci hakkında kendilerine bilgi vermek üzere İl Emniyet Müdürlükleri Yabancılar Şubesi ve/veya Çocuk Şube Müdürlükleri ile sürekli irtibat kurulması,
- 4-Kuruluşu izinsiz terk eden çocuklar hakkında derhal İl Emniyet Müdürlükleri Yabancılar Şubesi ve/veya Çocuk Şubesine bilgi verilmesi, YBS ve KMÇ modülünde kuruluşu izinsiz terk ettiğinin gösterilmesi, kuruluşu izinsiz terk eden çocuğun kuruluşa dönmesi halinde, İl Emniyet Müdürlüğü Yabancılar Şubesi ve/veya Çocuk Şube Müdürlükleri işbirliğinde çocuğun kuruluşa kabulünün sağlanması,
- 5-Genel Müdürlüğümüze bağlı kuruluşlarda barındırılan refakatsiz çocukları herhangi bir kuruluş temsilcisinin veya bir kişinin ziyaret talebini değerlendirmeden önce İçişleri Bakanlığına bilgi verilmesi gerekli olduğundan öncelikle talebin Genel Müdürlüğümüze bildirilmesi, İçişleri Bakanlığı tarafından ziyaret talebinin uygun görülmesi halinde ise görevli bir meslek elemanının refakatinde ve uygun bir ortamda görüştürülmelerinin sağlanması,
- 6-Çocuklara ilişkin nakil talebinde bulunulmadan önce İl Emniyet Müdürlükleri ile koordine kurulması, akabinde nakil işlemlerinin mevzuat çerçevesinde yürütülmesi, nakil edilen çocuklar hakkında ilgili mahkeme ve il Emniyet Müdürlüğüne bilgi verilmesi,
- 7-Kuruluşlarımızda barındırılan çocuklardan 18 yaşını dolduranların Emniyet Genel Müdürlüğüne uygun görülen (İltica- Sığınma Yönetmeliği 5. maddede

öngörülen) misafirhanelere yerleştirilmelerinin sağlanabilmesi için, söz konusu çocukların 18 yaşını doldurmalarına bir ay kala İl Emniyet Müdürlükleri ile irtibata geçilmesi gerekmektedir.

**D- İLTİCA/SIĞINMA TALEBİNDE BULUNAN VE/VEYA MÜLTECİ VE
SIĞINMACI OLAN KADINLARIN KADIN KONUKEVLERİNE
KABULLERİNDE;**

1 - İltica/sığınma talebinde bulunan ve/veya mülteci ve sığınmacı konumunda olup da şiddete uğrayan ya da bu riski taşıyan kadınların ve beraberindeki çocukların kadın konukevlerine kabulleri açısından durumlarının İl Sosyal Hizmetler Müdürlüklerince değerlendirilmesi, Kadın Konukevi bulunmayan illerde ise kabul işlemlerinin Genel Müdürlüğümüz aracılığı ile yerine getirilmesi,

2-İl Emniyet Müdürlüklerince, bulaşıcı hastalıklarının olup olmadığına dair sağlık taramasından geçirilmesinin sağlanması, aynı zamanda madde bağımlılığı ve psikiyatrik rahatsızlığı olmadığına ilgili sağlık kuruluşlarınca belgelenmesinin sağlanması gerekmektedir.

**E- İLTİCA/SIĞINMA TALEBİNDE BULUNAN VE/VEYA MÜLTECİ VE
SIĞINMACI OLANLARIN DANIŞMANLIK HİZMETLERİNDEN
YARARLANMASI**

1-İltica/sığınma talebinde bulunan ve/veya mülteci ve sığınmacı statüsünde olan kişilerin İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü, toplum merkezleri ve aile danışma merkezlerinde verilen danışmanlık, rehberlik ve psiko-sosyal destek hizmetlerinden yararlanabilmeleri için, serbest ikamet izni bulunan kişilerin görüşmelerinin kuruluşta, yabancı misafirhanesinde bulunan yabancıların görüşmelerinin ise İl Emniyet Müdürlüğünün de uygun gördüğü bir yerde yapılması,

2 - Mülteci/sığınmacı statüsünde olanların toplum merkezleri ve aile danışma merkezlerinde verilen diğer hizmetlerden yararlanmaları konusunda gerekli kolaylığın sağlanması,

3-Kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve yerel yönetimlerle işbirliği yapılarak bölge halkı ile mülteci /sığınmacıları kaynaştıracak program ve projelerin geliştirilmesi,

4-İl Sosyal Hizmetler Müdürlüklerinin, gerektiğinde psiko-sosyal destek hizmeti almak ve dil sorunlarının çözümünde tercümanlık desteği almak üzere bu alanda çalışmalar yürüten Sivil Toplum Örgütleriyle işbirliği yapması gerekmektedir.

**F- İLTİCA/SIĞINMA TALEBİNDE BULUNAN VE/VEYA MÜLTECİ VE
SIĞINMACI OLAN BEDENSEL ÖZÜRLÜLERİN HİZMETLERDEN
YARARLANMASI**

**a) İltica/Sığınma Talebinde Bulunan ve/veya Mülteci ve Sığınmacı Olan Bedensel
Özürlülerin Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine Kabullerinde;**

5683 Sayılı Yabancıların Türkiye’de ikamet ve seyahatlerine ilişkin Kanun gereğince sadece bedensel engelli kişilerin iltica/sığınma başvuru talepleri değerlendirilmekte olup, İltica/sığınma talebinde bulunan ve/veya mülteci ve sığınmacı olan bedensel özürlülerin bakım ve rehabilitasyon merkezlerine kabullerinde, aşağıda belirtilen hususların yerine getirilmesi gerekmektedir:

1-Yaşını ispatlayacak bir kimlik belgesi bulunmayan bedensel özürlüler için, İl Emniyet Müdürlükleri tarafından yaş tespit raporu ve özürlü sağlık kurul raporu alındıktan sonra, özürlülerin kuruluşlarımıza kabul edilmesi, yaş tespiti ile özürlü sağlık kurul raporu istenen bedensel özürlü hakkında kesin rapor alınıncaya kadar geçen süre içerisinde gerekli tedbirlerin/ikamet yerinin İl Emniyet Müdürlüğüne sağlanması,

2- İl Emniyet Müdürlüklerince bedensel özürlü kişinin bulaşıcı hastalığının olup olmadığına dair sağlık taramasından geçirilmesinin sağlanması, aynı zamanda madde bağımlılığı ve psikiyatrik rahatsızlığı olmadığına ilgili sağlık kuruluşlarınca belgelenmesinin sağlanması,

3-Bu işlemlerin tamamlanmasını müteakip, İl Sosyal Hizmetler Müdürlüklerince özürünün yaş ve özür durumuna uygun bir merkeze yerleştirilmesi için, konunun Genel Müdürlüğümüze intikal ettirilmesi,

4-Ebeveynleri veya yakınları yanında olan iltica/sığınma talebinde bulunan ve/veya mülteci ve sığınmacı olan özürülerin kuruluşlarımıza kabullerinin yapılmaması gerekmektedir.

b) İltica/Sığınma Talebinde Bulunan ve/veya Mülteci ve Sığınmacı Olan Refakatsiz Özürülerin Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine Kabullerinden Sonra;

1-Bedensel özürülerin ücretsiz Türkçe dil kurslarına gönderilmesi (Milli Eğitim Bakanlığının koordinesinde ve Emniyet Müdürlükleriyle işbirliği yapan STK'ların düzenlediği veya diğer dil eğitimi kursları)

2 -Kuruluşu izinsiz terk eden bedensel özürüler hakkında derhal İl Emniyet Müdürlükleri Yabancılar Şubesi ve/veya Çocuk Şubesine bilgi verilmesi, özürüler modülünde kuruluşu izinsiz terk ettiğinin gösterilmesi,

3 -Kuruluşlarımızda bakım altında bulunan iltica/sığınma talebinde bulunan ve/veya mülteci ve sığınmacı olan bedensel özürülerin tertip edildikleri kuruluşta yaşlarını doldurmaları halinde nakil taleplerinin Genel Müdürlüğümüze intikal ettirilmesi gerekmektedir.

c) Ebeveynleri veya Yakınları Yanında olan İltica/Sığınma Talebinde Bulunan ve/veya Mülteci ve Sığınmacı Olan Özürülerin Evde Bakım Hizmetlerinden Faydalanmaları;

1-Ülkemiz sınırları içerisinde yasal olarak oturma izni bulunan ve iltica/sığınma talebinde bulunan ve/veya mülteci ve sığınmacı olan ve ebeveynleri ile birlikte olan özürülerin; 30.07.2006 tarih ve 26244 sayılı Resmi Gazete de yayımlanan “Bakıma Muhtaç Özürülerin Tespiti ve Bakım Hizmeti Esaslarının Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik” koşullarına uygun olması halinde evde bakım hizmetinden yararlandırılmaları,

2-Bu hizmetin sunumunda ilgili Yönetmeliğin 6. maddesi 1. fıkrasında yer alan belgelerin temininin mümkün olmaması halinde, Emniyet Genel Müdürlüğünce düzenlenen kimlik belgesinin, özürlü sağlık kurul raporunun ve vasi kararının müracaat için yeterli kabul edilmesi,

3-Bununla ilgili iş ve işlemlerin özürünün ikamet ettiği İldeki Sosyal Hizmetler Müdürlüğü tarafından yürütülmesi gerekmektedir.

G- İLTİCA/SIĞINMA TALEBİNDE BULUNAN VE/VEYA MÜLTECİ VE SİĞINMACI OLAN YAŞLILARIN HUZUREVİ VE YAŞLI BAKIM VE REHABİLİTASYON MERKEZLERİ HİZMETİNDEN YARARLANMALARI

1-İltica/ sığınma talebinde bulunan ve/veya mülteci ve sığınmacı olan yaşlıların, Huzurevi ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine kabullerinde SHÇEK H-HYBRM Yönetmeliğinin 53üncü maddesinde belirtilen kabul koşullarını taşıması, 54üncü maddede yer alan belgelerden yaşlıya ait dilekçe, “Huzurevine girmesinde sakınca yoktur” ya da “Huzurevi, Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde bakım görmesinde sakınca yoktur” ibaresinin yer aldığı sağlık raporu, sosyal inceleme raporunun düzenlenmesi, ayrıca pasaport fotokopisi, sığınmacı belgesi,

oturma izin belgesi (tanıtma kartı) gibi belgelerinin dosyaya eklenmesi,
2 -Başvurduğu ilde Huzurevi ya da Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi var ise kabulünün ivedilikle yapılması, bulunduğu ilde Huzurevi ya da Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi yok ise bu kişilerin tertibinin yapılması için konunun Genel Müdürlüğümüze intikal ettirilmesi, Sosyal İnceleme Raporunda belirtilen durumuna uygun hizmetlerden ücretsiz olarak yararlanmasının sağlanması gerekmektedir.
Uygulamanın yukarıda belirtilen esaslar çerçevesinde yürütülmesi hususunda gerekli titizliğin gösterilmesini rica ederim.

Dr. İsmail BARIŞ
Genel Müdür